

Коммунистнр иигднж көдлцхэнэ

„Черноземельский“ совхозин көдлчнр, хө бсглгяр болн ноосна гарц икдүлхэр авсн даалгъвран күүцэхэр шунджацхана

Фермин управляющ Григорий Деревянко брүн эрт совхозин центральн усадьба ирэд, партийн организацин сөглэтриг күүлэв. Парторг цугтагъаснь эрт көдлмшдэн ирдг зокалта бэйсмн. Көдлмшин бдр эклтл ймтнл харгъад күүндж, юн болджакхнй тийгэд медэд авчкдг бэйсмн. Болв эн брүн Иосип Семенович Еременко конторт ирсн уга. Юн болсн болх? Иир кун медхш. Деревянко конторас гарад, уульнар ювб. Обр шидр дольгалджасн нуурас серун салкн чирэгъинь илв. Еременко бэйлг герур хэлэчкэд, „теегур йовдж одсн болджана“ гидж тоолв. Парторг гергэн бэйсн цагт, газань көлэсктэ мотоцикл зөгсдг бэйсмн.

Адгъдх хару конторур ирэд, мбрэн ундж аваад, бсв хадджах газруу Деревянко гүүлгв. Бсв хадлгъиг шулуудлх керг шамдулв. Фермд бсв хадг машинд хамхригън уурлго, Деревянко зөвдж йовб. Сэйнар көдлхэр селдг санань күүцдг бглог, „патиин организацин сөглэтриг күүрэд, энүг келдг бгэд, хамдан шүүвр кесн сэн болх“ гидж селдг йовсна орчд юн болв? Тийгдж ухала йовдг, Манцин гол ик ард үлдсиг Деревянко тодлсн уга. Хаджуднь бдрхид бсв хаддж йовх машиндин, трактормудин й соньсгдв. Хаалгын ташуд бэйсн бндр гатцас мотоцикл көдлдж гарч ирэд зөгсв. „Еременко эн мбн“ гидж тоолад, управляющ мбрэн шавддж гүүлгэд бндр деер дарунь гарч ирв.

— Чи альд геедрэд йовнач? — гидж парторг түрүндэн сурв. — Центральн усадьба оч, ташуу хайгъад йовад йовбв, — гидж управляющ невчкэмэсдг келв.

Энүнэнь дару Деревянко бсвнэ хадлгын ягъдг кегддж йовхинь келхэр селчкэд, парторгин хэлэциг үзчкэд, тагч бэйв.

— Бсв хаддж йовх учаск болгънд эндр күүрүв, кегддж йовх көдлмш сэн үзмджтэ биш, — гидж адгъм угагъар Еременко бийнь эклдг келв. — Эн кевэр цаарандан көдлм болхнь зурагъан күүцэдг чадшговдн. Парторг Еременко невчк тагчк зөгсджагъад, фермин управляющ тал хэлэгъад келв:

— Малд хот белдлгнэ тбриг коммунистрин хургт тавдгж күүндвр кехмн. Чи юн гидж санджанач?

— Энүнэ тускартн кесгэс нааран тийгдг ухалав. Олар күүндвр кегъад көдлмшэн ясх хаалгъ олхвдн.

...Совхозин конторт партийн хург цуглрв. Коммунистнр көдлмшин йовудинь чикэр хагъадж келцхэв. Ирх увлзлгь келгънд долан отар хбн февраль сард, наатксьн эрт хаврар хургълулгдх зөвтэ, малд сэн хот кергтэ, элвгэр бсв белдх зөвтэ болв.

— Тийм аргъ чилд манд бэйлэ? — гидж хойрдгч фермин управляющ Иван Кириллович Береговой тер хургт келсн угдэн сурад, бэйна — гидж дорнь хару бгв. Усн орулгдсн кэзрт хадлгын гарлгънь иир сэн. Энүг хаддж аваад, увлэр хургълх хббдт бгхмн.

Хург ик удан болсн уга. Босдг келцхэсн улс цугтан ахрар келцхэв. Болв хургин хббн көдлмш хурдар йовб. Коммунистнр улм сэйнар шундг көдлцхэв. Совхозин ах механик Федор Благовестный болн машинд ясдг мастерскойн заведующ Иван Купцов хойр, машинд эвдрэд зөгсдгинь хурдар уурулхд механизатормудт сэн дбнь-нбкд болцхав. Трактористнр-коммунистнр Свиридов болн Ермуханов бсв ковньлггънд болн хуралгънд хошад норм күүцэхэдг болцхав. Бсв хадачнр догр эн үлгүр ик хуврлт гаргъв.

Иим күүндвр трактористнр дунд болсиг бидн соньсвдн: тракторн бригадин социалистическ дбрлдэнэ бюллетень Конниковин бригадт ирсиг, хадсн бсв пуглуллгънд көдлдж йовх тракторист Гвоздииков сэйнар ширтдг хэлэгъэд: — „Манахс хэлэлтн, Кушар Ермуханов арвн хонгин дотр кус-дундур норм күүцэдг. Ик сэн күүцвр. Энүг көбдг күүцхэр селд кергтэ“, — гидж хаджудан бэйсн улсг соньсхдг келв.

Маньгдуртнь нарн шинькэн шарлдж гарч йовтл, Гвоздииков босад, көдлмштэн йовдг одсинь нам кун оньгъсн уга. Асхиднь эн цугтагъаснь сүүллэ, ик ора, бурулэ станур хэрдж ирв. Кбшэд, икэр залхунь күүрэд бэйсн болдг болв чигн, эн байртагъан үзүлв. Тер бдр Кушар хойр дундур норм күүцэдг. Таян гектар үлү газрт олн ковньгуд шовалддж зөгсв. Көдлмшин иим ашар байрлдж болх бэйсмн!

„Черноземельский“ совхозин коммунистрин онц ик оньгкилмдннь малд хот белдлгнэ кергт тусджана. Мал увлзүлх газрур малин хотиг икэр белдэд, зббдг авч одхд цуг аргъ-чилд олзлгдджана. Урднь ард үлддж йовсн негдгч ферм (управляющь коммунист Г. Г. Деревянко), ода түрүн зерглэнд гарв. Хойр миньгън гектар газрин бсвнь хурагъад авгддж одсн бэйна. Белдсн бсвэн эдн цаг тудалго, мал увлзх газрур зббцхэнэ.

— Иигдг көдлмш хуврдж, уралан хурдар йовх бидн гидж сандж тбрүц бэйсн угав, — гидж Деревянко келнэ. Бсв хадлгын икэр ударх,

малд курм хот-хол белддж чадх уга бидн гидж тоолджалав. Машинд эвдрэд зөгсэд бэйна гидгнь урднь болхла то уга билэ. Ах механик Благовестный мана фермд ирэд, бсв хадг машиндиг бдрин гуршар дахдг хэлэв. Сэйнар көдлдж, ик дбнь-нбкдэн эн кургв. Иигдг цугтан шундг көдлцхэснэ ашднь, көдлмшин йовуд икэр хуврв.

Управляющ ода көдлмшэн икэр таасджахан үзүлв. Энзах уга бргн теегиг шилтдг хэлэгъэд, деернь күүридг хурагдсн олн ик скирд бсв үзэд, тер иигдг келв:

— Бсвн бэйна. Болв бсв хуралгъна көдлмш завсрлгдджахш. Хадлгын бэйсн газр болгъна бсвинь хаддж авчанавдн. Улү бсвн бэйадж му большго.

Хойрдгч болн гурвдгч фермсэр увлд белдлгын сэйнар кегдджэнэ. Эдниг гардджах Машинцев болн Береговой — коммунист улс. Эдн хбн болгънд неджэгъад центнер бсв белдэд авчксн бэйцхэнэ. Увлэр хургълх хббдт май сард хадсн бсвн белдгдсн бэйна.

Хө бсглгъиг цааранднь хурдар кехин тускар КПСС-н ЦК-н болн СССР-н Министрмудин Советин илгэсн бичгэр күүндвр келхэрн, „Черноземельский“ совхозин коммунистнр, эн намрар нээднр хббдн отармудин 70 процентинь февраль сард хургълулгънд орулх болдж шийдвр авчав. Ода ик белдвр кегдджэнэ. Дулан хаша-хаац тосхгдджана. Эн коммунистнр көдлмшинг толгъалдж, көдлгъэрн үлгүр үзүлдж йовцхана. Коммунист И. К. Береговой гардджах гурвдгч фермд дулан хойр хаша тосхгдгад дуусгдв, бас негн даругъас дуусгдхмн.

Одахн шидр коммунистрин хург болад, тосхлтин зуран күүцэврн тускар күүндвр кев. Бэйх дуту-дундсиг илгкэд, июль сард болн августин 15 күрлг совхозар тосхгдх дулан 17 хаша цугтагъинь дуусх шийдвр авб.

А. ПАВЛОВ.